[In English, p. 5 - suomeksi, s. 9]

БЕСЕДА НАРКОМА ИНОСТРАННЫХ ДЕЛ СССР В. М. МОЛОТОВА С ЧЛЕНОМ ПАЛАТЫ ОБЩИН ПАРЛАМЕНТА ВЕЛИКОБРИТАНИИ Р. СТАФФОРДОМ КРИППСОМ

Разослано: т. Сталину, т. Ворошилову, т. Кагановичу, т. Микояну, т. Потемкину, т. Деканозову, т. Лозовскому, Полпреду в Великобритании

16 февраля 1940 г.

Криппс [Cripps] начал с того, что его интересуют причины, помешавшие торговому сближению между Англией и Союзом.

Криппс сообщает, что он зарекомендовал себя перед Британским правительством человеком, хорошо ориентирующимся в политике Союза, тем, что правильно предсказал: возможность заключения Германией договора с Союзом и возможность вступления советских войск в Польшу.

Криппсу в октябре 1939 года удалось убедить Галифакса [Halifax] искать пути улучшения торговых отношений Англии с Союзом. Это согласие Галифакса было доведено до сведения Майского, который должен был запросить Москву. Но ответа со стороны Советского правительства не последовало. Криппс интересуется, какие причины помешали начать переговоры о торговом соглашении в октябре и ноябре 1939 г.
Тов. Молотов отвечает, что в сентябре — октябре начали оживляться торговые дела между СССР и Англией, что привело к некоторым сделкам. Но одновременно СССР и тогда, и после на каждом шагу чувствовал недружелюбное, а зачастую и прямо враждебное отношение Англии к Союзу, проявлявшееся во многих актах в разных странах. Например, на Дальнем Востоке английскими властями были задержаны пароходы с советскими товарами, один из которых — советский пароход ”Селенга” — до сих пор не освобожден. Это недоброжелательное отношение Британского правительства не создает обстановки для интересующих Криппса переговоров. Надо отметить, добавляет т. Молотов, что за весь этот период времени Советский Союз не проводит никакой враждебной политики, тогда как уже в самое последнее время союзник Англии — Франция организовала полицейский налет на торгпредство в Париже.

Криппс соглашается, что налет на торгпредство в Париже очень неприятное происшествие и английское правительство в связи с этим событием поставлено в весьма неудобное положение.

Далее Криппс разделяет время последних международных событий на 3 периода:

1 период — до "оккупации" Польши,

2 период — после "оккупации" Польши до начала войны в Финляндии и

3 период— после начала событий в Финляндии.

Торговые переговоры, которые интересуют Криппса, относятся именно ко второму периоду, когда, по мнению Криппса,- можно было рассчитывать на благоприятное их

развитие. Если теперь и дальше, впредь до окончания войны в Финляндии, не приходится рассчитывать на развитие советско-английской торговли, то все же непонятно Криппсу, почему торговое соглашение не могло состояться в период до начала этой войны.

Тов. Молотов отвечает, что Советский Союз не отказывался от развития торговых дел с Англией в указанный Криппсом "второй период". Но и в тот период со стороны Английского правительства создавалась неблагоприятная обстановка не только для политических, но и для торговых переговоров. К этому же периоду относятся переговоры СССР с Финляндией. Мы заключили договоры о взаимопомощи с прибалтами, и страны Прибалтики сами могут Вам подтвердить, что мы не затронули этим их независимости, их внешней и внутренней политики. Мы хотели меньшего со стороны финнов, исключив из своих предложений вопрос о взаимопомощи, поскольку финны, исходя из своего понимания нейтралитета, возражали против этого. Но мы не достигли соглашения в этих переговорах и нам понятно, почему это вышло. Если бы Англия не настраивала финнов против СССР, то мы договорились бы с ними, но из-за указанных внешних воздействий они не согласились на наши предложения, не затрагивавшие суверенитета Финляндии и вместе с тем компенсировавшие их территориальные уступки, необходимые Советскому Союзу для обеспечения безопасности Ленинграда и Финского залива, территориями за счет СССР в увеличенном вдвое размере. При такой враждебной политике Англии в отношении Союза, как можно было рассчитывать на успех торговых переговоров.

Криппс добавляет к сказанному им, что в свое время он посетил Галифакса и спросил его, не имеется ли со стороны Англии какого-либо давления иа Финляндию в связи с советско-финскими переговорами. На это был получен отрицательный ответ. Ответ Галифакса Криппс передал Майскому. Последний не сообщил конкретных фактов враждебных действий Англии в отношении Союза, но сказал, что такие действия, возможно, были предприняты в Швеции. Криппс, запросив Галифакса и по этому сообщению Майского, также получил от Галифакса отрицательный ответ. Криппс говорит, что, возможно, были личные выступления отдельных членов правительства против СССР.

Тов. Молотов отвечает, что хотя Английское правительство отрицало факты недружелюбного отношения к Союзу, но факты остаются фактами. На протяжении последних месяцев мы сталкиваемся с недоброжелательным и прямо враждебным к СССР отношением Англии на каждом шагу: то разрыв прежних торговых соглашений и прекращение выполнения советских заказов, то задержание советских пароходов с товарами для СССР в разных странах, на Дальнем Востоке и в Эгейском море, то поджигание прибалтов и Финляндии против СССР и т. д.

Криппс заявляет, что он в июле месяце предупреждал Галифакса о возможности заключения договора между СССР и Германией. Галифакс и другие члены правительства ответили, что такой договор не может быть заключен ввиду враждебности обеих сторон. В начале сентября Криппс написал еще одну ноту с предложением сделать что-нибудь для улучшения отношений между двумя странами, но ничего не было сделано, т. к. возникли какие-то препятствия и для торговых переговоров.

Тов. Молотов говорит по этому поводу, что в течение всего лета велись переговоры между Англией, Францией и Союзом. Из этих переговоров ничего не вышло. Не вышло не по нашей вине, т. к. именно Англия и Франция не хотели с нами иметь договор как с равной стороной.

В августе Германия изменила свою политику в отношении СССР с враждебной иа мирную, и мы признали целесообразным заключить с ней соглашение во имя интересов мира. Вы можете сами понять, говорит т. Молотов, что любое стремящееся к сохранению мира правительство пошло бы на нашем месте по такому же пути.
Дальше идут известные события в Польше и переговоры с прибалтами, а затем с Финляндией. На протяжении всего этого периода политика Английского правительства была недоброжелательной в отношении СССР. Если бы Английское правительство действительно хотело иметь с нами хорошие отношения, то мы с готовностью пошли бы этому навстречу. Но все действия Английского правительства не создавали обстановки для хорошего развития англо-советских отношений. Если Майский будто бы не привел каких-то конкретных фактов о враждебных действиях Англии, то ведь тем не менее этих фактов иа деле было много и они общеизвестны, как это уже было мною указано выше.

Дальше Криппс говорит, что он объехал довольно большое количество стран и встретился с большим количеством людей, которых он знал как друзей Советского Союза и которые теперь неправильно понимают или вообще не понимают политику Союза в связи с финскими событиями. Криппс считает нужным вернуть иа их старые дружественные позиции друзей Советского Союза, которые в результате неправильной информации введены в заблуждение и не понимают теперешней позиции СССР.

Для того чтобы содействовать этому, Криппс предлагает проект заявления, которое должно сделать Советское правительство или какое-либо авторитетное лицо.
Тов. Молотов отвечает, что буржуазная пресса нагородила много небылиц и клеветы про СССР и сделала все для того, чтобы ввести в заблуждение общественное мнение за границами Союза. Советское правительство считает своей обязанностью делать в нужных случаях соответствующие заявления с опровержением ложных сообщений этой прессы и делать это систематически и еще лучше, чем было до сих пор. Тов. Молотов обещает Криппсу ознакомиться и с его проектом заявления (текст заявления в редакции Криппса прилагается)

Затем Криппс заявляет, что он готов ответить иа вопросы тов. Молотова, относящиеся к дальневосточным проблемам, так как он только что приехал из Китая.

Тов. Молотов благодарит Криппса и выражает готовность выслушать сообщения Криппса по дальневосточным вопросам.

Криппс сообщает, что он имел беседу с Чаи Кайши и последний спросил его, какие у Криппса имеются планы насчет реконструкции народного хозяйства Китая.
В связи с этим Криппс предлагает создать комиссию из представителей различных стран, которые совместно давали бы советы в реконструкции и планировании китайского хозяйства. Желательно, чтобы в эту комиссию вошел кто-нибудь и от Советского Союза, а именно от Госплана.

Тов. Молотов отвечает, что реконструкция китайского хозяйства является делом самого Китая и он не видит основания для участия представителя Советского правительства в этом деле.

Криппс спрашивает, не имеется ли каких-либо возможностей для установления контакта между Англией, США и СССР в китайском вопросе.

Тов. Молотов отвечает, что об этом он слышит впервые и потому может обещать лишь обдумать этот вопрос. В свою очередь тов. Молотов спрашивает мнение самого Криппса по этому вопросу.

Криппс отвечает, что, по его мнению, такие возможности имеются и что на обратном пути в Англию он посетит Вашингтон и будет говорить с Рузвельтом. Но Криппс давно из Англии и потому не знает мнения Английского правительства на этот счет.
Затем Криппс спрашивает, верны ли слухи, что Советский Союз имеет какие-то планы насчет захвата Индии.

Тов. Молотов высмеивает эти слухи и замечает, что эти слухи исходят не от друзей Советского Союза, а от провокаторов из лагеря врагов СССР.

Криппс спрашивает, верны ли другие слухи о том, что существует соглашение между Японией и СССР о разделе Китая.

Тов. Молотов на этот вопрос также дает отрицательный ответ и также высмеивает распространителей этих слухов.

В заключение беседы Криппс спрашивает тов. Молотова, чем он может быть полезен, вернувшись обратно в Англию.

Тов. Молотов отвечает, что будет очень хорошо, если он, Криппс, сможет содействовать улучшению отношений между СССР и Англией.

Прощаясь, г-н Криппс обещает, что, если он будет в правительстве, он сделает все возможное для установления дружественных отношений между обеими странами.
На этом беседа заканчивается.

Беседу записал Потрубач

АВП РФ, ф. 06, оп. 2, п. 11, д. 109, л. 3—8.

---

*Источник:*Министерство Иностранных Дел Российской Федерации. Документы внешней политики. 1940—22 июня 1941. XXIII:1. № 45. Москва: Междунар. отношения, 1995.

CONVERSATION OF THE PEOPLE'S COMMISSAR OF FOREIGN AFFAIRS OF THE USSR V.M.MOLOTOV WITH A MEMBER OF THE HOUSE OF COMMONS OF THE PARLIAMENT OF GREAT BRITAIN R. STAFFORD CRIPPS

Sent to : Comrade Stalin, Comrade Voroshilov, Comrade Kaganovich, Comrade Mikoyan, Comrade Potemkin, to the plenipotentiary in Great Britain

February 16, 1940

Cripps began by saying that he was interested in the reasons that prevented the trade rapprochement between England and the Soviet Union.

Cripps reports that he has shown himself before the British government as a man well-versed in the Soviet policy, by what he correctly predicted: the possibility of Germany concluding a treaty with the Soviet Union and the possibility of Soviet troops entering Poland.

Cripps succeeded in persuading Halifax in October 1939 to seek ways to improve England's trade relations with the Soviet Union. This consent of Halifax was brought to the attention of Maisky, who inquired Moscow. But there was no response from the Soviet government. Cripps wonders what reasons prevented the start of negotiations on a trade agreement in October and November 1939.

Comrade Molotov replies that in September-October trade relations between the USSR and Britain began to revive, which led to some transactions. But at the same time, the USSR, both then and after, at every step felt an unfriendly, and often directly hostile attitude of England to the Soviet Union, which manifested itself in many acts in different countries. For example, in the Far East, the British authorities detained steamers carrying Soviet goods, one of which, the Soviet steamer ”Selenga”, has not yet been released. This unfriendly attitude of the British government does not create an atmosphere for Cripps to be interested in negotiations. It should be noted, Comrade Molotov adds, that during this entire period of time the Soviet Union has not pursued any hostile policy, while already very recently, Britain's ally, France, has organized a police raid on the trade mission in Paris.

Cripps agrees that the raid on the trade mission in Paris is a very unpleasant incident and the British government is put by this in a very uncomfortable position.

Cripps further divides the time of recent international events into 3 periods:

1 period - before the "occupation" of Poland,

2 period - after the "occupation" of Poland before the start of the war in Finland and

3 period - after the beginning of events in Finland.

The trade negotiations, which are of interest to Cripps, belong just to the ”second period”, when, according to Cripps, it was possible to count on their favorable development. Now and during this period, until the end of the war in Finland, one cannot count on the development of Soviet-British trade, it is nevertheless unclear to Cripps why the trade agreement could

not take place in the period before the start of this war.

Comrade Molotov replies that the Soviet Union did not abandon the development of trade relations with Britain during the "second period" indicated by Cripps. But even at that time, the British government created an unfavorable situation not only for political, but also for trade negotiations. The negotiations between the USSR and Finland date back to the same period. We have concluded agreements on mutual assistance with the Balts, and the Baltic countries themselves can confirm to you that we have not affected by this their independence, their foreign and domestic policies. We wanted less on the part of the Finns, excluding the question of mutual assistance from our proposals, since the Finns, based on their understanding of neutrality, objected to this. But we did not reach an agreement in these negotiations and we understand why this happened. If England did not incite the Finns against the USSR, then we would have agreed with them, but because of these external influences, they did not agree to our proposals, which did not affect the sovereignty of Finland and at the same time compensated for their territorial concessions necessary for the Soviet Union to ensure the security of Leningrad and the Gulf of Finland, territories at the expense of the USSR in the doubled size. With such a hostile policy of England towards the Soviet Union, how could one expect the success of the trade negotiations. How one could count on the success of trade negotiations.

Cripps adds to what he said that at one time he visited Halifax and asked him if there was any pressure from England on Finland in connection with the Soviet-Finnish negotiations. This was answered in the negative. Cripps relayed Halifax's answer to Maisky. The latter did not report specific facts of hostile actions by England against the Soviet Union, but said that such actions may have been taken in Sweden. Cripps, having requested Halifax also on this message from Maisky, also received a negative response from Halifax. Cripps says there may have been personal statements by individual members of the government against the USSR.

Comrade Molotov replies that although the British government denied any facts of an unfriendly attitude towards the Soviet Union, the facts remain facts. Over the past months, we have been confronted with an unfriendly and directly hostile attitude towards the USSR from England at every step: either the rupture of previous trade agreements and the termination of the fulfillment of Soviet orders, or the detention of Soviet ships with goods for the USSR in different countries, in the Far East and in the Aegean Sea, then instigating the Balts and Finland against the USSR, etc.

Cripps says he warned Halifax in July about the possibility of a treaty between the USSR and Germany. Halifax and other members of the government replied that such a treaty could not be concluded due to the hostility of both sides. In early September, Cripps wrote another note with a proposal to do something to improve relations between the two countries, but nothing was done, since there were some obstacles to trade negotiations.

Comrade Molotov says on this occasion that throughout the summer, negotiations were held between England, France and the Soviet Union. Nothing came of these negotiations. It did not work out through no fault of ours, since it was England and France who did not want to have an agreement with us as an equal party.

In August Germany changed its policy towards the USSR from hostile to peaceful, and we recognized it expedient to conclude an agreement with her in the interest of peace. You can

yourself understand, says Comrade Molotov, that any government striving to preserve peace would follow the same path in our position.

Then there are the well-known events in Poland and negotiations with the Balts, and then with Finland. Throughout this period, the policy of the British government was hostile towards the USSR. If the British Government really wanted to have good relations with us, we would readily accommodate this. But all the actions of the British government did not create the conditions for a good development of Anglo-Soviet relations. If Maisky allegedly did not cite any concrete facts about the hostile actions of England, then, nevertheless, there were many of these facts and they are generally known, as I have already indicated above.

Cripps goes on to say that he traveled to quite a number of countries and met with a large number of people whom he knew as friends of the Soviet Union and who now misunderstand or do not understand the Soviet Union's policy in connection with the Finnish events. Cripps considers it necessary to return to their old friendly positions of friends of the Soviet Union, who, as a result of incorrect information, have been misled and do not understand the present position of the USSR.

In order to facilitate this, Cripps proposes a draft statement to be made by the Soviet government or some authority figure.

Comrade Molotov replies that the bourgeois press has heaped up a lot of fables and slander about the USSR and did everything to mislead public opinion outside the borders of the Soviet Union. The Soviet government considers it its duty to make appropriate statements, when necessary, refuting the false reports of this press and to do it systematically and even better than it has been up to now. Comrade Molotov promises Cripps to familiarize himself with his draft statement (the text of the statement as edited by Cripps is attached).

Then Cripps declares that he is ready to answer the questions of Comrade Molotov, relating to the Far Eastern problems, since he had just arrived from China.

Comrade Molotov thanks Cripps and expresses his readiness to listen to Cripps' messages on Far Eastern issues.

Cripps reports that he had a conversation with Chai Kai-shek and the latter asked him what plans Cripps had for the reconstruction of the Chinese economy.

In this regard, Cripps proposes to create a commission of representatives from different countries, who would jointly give advice on the reconstruction and development of the Chinese economy. It is desirable that this commission also include someone from the Soviet Union, namely from the State Agency for Public Affairs.

Comrade Molotov replies that the reconstruction of the Chinese economy is a matter for China itself and that he sees no grounds for the participation of a representative of the Soviet government in this matter.

Cripps asks if there is any possibility of establishing contact between Britain, the USA and the USSR on the Chinese question.

Comrade Molotov replies that this is the first time he has heard about this and therefore can only promise to consider this question. In turn, Comrade Molotov asks Cripps for his own opinion on this matter.

Cripps replies that, in his opinion, such opportunities exist and that on the way back to England he will visit Washington and speak with Roosevelt. But Cripps has long been from England and therefore does not know the opinion of the British Government in regard of this. Cripps then asks if the rumors are true that the Soviet Union has any plans to take over India. Comrade Molotov ridicules these rumors and notes that these rumors do not come from friends of the Soviet Union, but from provocateurs from the camp of the enemies of the USSR.

Cripps asks if other rumors are true that there is an agreement between Japan and the USSR to partition China.

Comrade Molotov also gives a negative answer to this question and also makes fun of the disseminators of these rumors.

At the end of the conversation, Cripps asks Comrade Molotov, how he can be useful, having returned back to England.

Comrade Molotov replies that it will be very good if he, Cripps, can help improve relations between the USSR and Britain.

Saying goodbye, Mr. Cripps promises that if he is in government, he will do everything possible to establish friendly relations between the two countries.

This concludes the conversation.

The conversation was recorded by POTRUBACH

AVP RF, f. 06, op. 2, p. 11, d. 109, l. 3-8.

Source: Ministry of Foreign Affairs of the Russian Federation. Foreign policy documents. 1940-22 June 1941. XXIII: 1. No. 45. Moscow: Intern. relationships, 1995.

NEUVOSTOLIITON ULKOASIAIN KANSANKOMISSAARI V.M. MOLOTOVIN KESKUSTELU ISON-BRITANNIAN PARLAMENTIN ALAHUONEEN JÄSENEN R. STAFFORD CRIPPS'IN KANSSA

Lähetetty: tov. Stalin, tov. Voroshilov, tov. Kaganovitsh, tov. Mikojan, tov. Potemkin, tov. Dekanozov, tov. Lozovsky, täysivaltaiselle edustajalle Isossa-Britanniassa

16. helmikuuta 1940

Cripps aloitti sanomalla, että hän oli kiinnostunut syistä, jotka estivät kaupan lähentymisen Englannin ja Neuvostoliiton välillä.

Cripps kertoo olevansa vakiinnuttanut asemansa Ison-Britannian hallituksessa miehenä, joka on perehtynyt hyvin Neuvostoliiton politiikkaan sen perusteella, mistä hän oikein ennusti: mahdollisuudesta, että Saksa tekee sopimuksen Neuvostoliiton kanssa ja mahdollisuudesta, että neuvostojoukkojen saapuvat Puolaan.

Cripps onnistui suostuttelemaan Halifaxin lokakuussa 1939 hakemaan keinoja parantaa Englannin kauppasuhteita Neuvostoliittoon. Tämä Halifaxin suostumus saatettiin Maiskyn tietoon, jonka määrä oli tehdä tiedustelu Moskovaan. Mutta Neuvostoliiton hallitus ei vastannut. Cripps ihmettelee, mitkä syyt estivät neuvottelujen aloittamisen kauppasopimuksesta loka- ja marraskuussa 1939.

Tov. Molotov vastaa, että Neuvostoliiton ja Ison-Britannian väliset kauppasuhteet alkoivat elpyä syys-lokakuussa, mikä johti joihinkin liiketoimiin. Mutta samaan aikaan Neuvostoliitto, sekä ennen että sen jälkeen tunsi joka vaiheessa Englannin epäystävällisen ja usein suoraan vihamielisen asenteen Neuvostoliittoon, mikä ilmeni monissa teoissa eri maissa. Esimerkiksi Kaukoidässä Britannian viranomaiset pidättivät höyrylaivoja, jotka kuljettivat Neuvostoliiton tavaroita, joista yhtä, neuvostohöyrylaiva Selengaa, ei ole vielä vapautettu. Tämä Ison-Britannian hallituksen epäystävällinen asenne ei luo myönteistä Crippsiä kiinnostaville neuvotteluille. Tov. Molotov lisää, että koko tämän ajanjakson aikana Neuvostoliitto ei ole harjoittanut mitään vihamielistä politiikkaa, kun taas Ison-Britannian liittolainen, Ranska, on aivan hiljan järjestänyt poliisiratsian Pariisin kauppaedustustoon.

Cripps on samaa mieltä siitä, että Pariisin kauppaedustustoon tehty isku on erittäin ikävä tapahtuma ja Ison-Britannian hallitus on joutunut erittäin epämiellyttävään asemaan tämän tapahtuman yhteydessä.

Cripps jakaa viimeaikaisten kansainvälisten tapahtumien ajan kolmeen jaksoon:

1 jakso - ennen Puolan "miehitystä",

2 jakso - Puolan "miehityksen" jälkeen ennen sodan alkua Suomessa ja

3 jakso - Suomen tapahtumien alkamisen jälkeen.

Crippsiä kiinnostavat kauppaneuvottelut kuuluvat juuri toiseen jaksoon, jolloin - Crippsin mukaan - oli mahdollista luottaa niiden suotuisaan kehittymiseen. Nyt ja tämän jakson aikana edelleen Suomen sodan loppuun saakka, ei voida varautua Neuvostoliiton ja Ison-Britannian kaupan kehittymiseen, Crippsille on kuitenkin käsittämätöntä, miksi kauppasopimusta ei voitu tehdä ennen sodan alkua.

Tov. Molotov vastaa, että Neuvostoliitto ei hylännyt kauppasuhteiden kehittämistä Ison-Britannian kanssa Crippsin ilmoittaman "toisen ajanjakson" aikana. Mutta silloinkin Ison-Britannian hallitus loi epäsuotuisan ympäristön paitsi poliittisille myös kauppaneuvotteluille. Neuvostoliiton ja Suomen väliset neuvottelut

osuvat samaan ajanjaksoon. Olemme tehneet sopimuksia keskinäisestä avunannosta balttien kanssa, ja Baltian maat itse voivat vahvistaa teille, ettemme ole vaikuttaneet heidän riippumattomuuteensa, heidän ulko- ja sisäpolitiikkaansa. Halusimme vähemmän suomalaisilta, jättämällä ehdotuksistamme pois kysymyksen keskinäisestä avunannosta, koska suomalaiset vastustivat sitä puolueettomuusymmärryksensä perusteella. Mutta emme päässeet sopimukseen näissä neuvotteluissa ja ymmärrämme miksi näin tapahtui. Jos Englanti ei olisi yllyttänyt suomalaisia Neuvostoliittoa vastaan, olisimme päässeet heidän kanssaan sopimukseen, mutta näiden ulkoisten vaikutusten takia he eivät hyväksyneet ehdotuksiamme, jotka eivät vaikuttaneet Suomen suvereniteettiin ja olisivat samalla korvanneet ne alueluovutukset, joita Neuvostoliitto tarvitsee Leningradin ja Suomenlahden turvallisuuden varmistamiseksi, Neuvostoliiton kustannuksella kaksinkertaisina. Kun tällaista oli Englannin vihamielinen politiikka kohti Neuvostoliiton suuntaan, miten voisi odottaa kauppaneuvottelujen onnistumista?

Cripps lisää sanomaansa, että hän vieraili kerralla Halifaxiin luona ja kysyi, onko Englannin taholta ollut mitään painostusta Suomea kohtaan liittyen Neuvostoliiton ja Suomen välisiin neuvotteluihin. Tähän vastattiin kieltävästi. Cripps välitti Halifaxin vastauksen Maiskylle. Tämä ei ilmoittanut missään vaiheessa Englannin erityisistä toteutuneista vihamielisistä toimista Neuvostoliitoa vastaan, mutta totesi, että tällaisiin toimiin on voitu ryhtyä Ruotsissa. Cripps, joka oli kysynyt Halifaxilta myös tästä Maiskyn viestistä, sai myös kielteisen vastauksen Halifaxilta. Cripps sanoo, että yksittäiset hallituksen jäsenet ovat saattaneet esittää henkilökohtaisia lausuntoja Neuvostoliittoa vastaan.

Tov. Molotov vastaa, että vaikka Ison-Britannian hallitus kielsi kaikenlaiset tosiasiat epäystävällisestä suhtautumisesta Neuvostoliittoon, tosiasiat pysyvät tosiasioina. Viime kuukausien aikana olemme kohdanneet Englannissa joka vaiheessa epäystävällisen ja suorastaan vihamielisen asenteen Neuvostoliittoon: joko aikaisempien kauppasopimusten katkaisemisen ja Neuvostoliiton tilausten täyttämisen lopettamisen, Neuvostoliiton höyrylaivojen pidättämisen mukanaan Neuvostoliitolle eri maista tarkoitettuja tavaroita Kaukoidässä ja Egeanmerellä, sitten balttien ja Suomen yllytys Neuvostoliittoa vastaan jne.

Cripps kertoi varoittaneensa Halifaxia heinäkuussa mahdollisesta sopimuksesta Neuvostoliiton ja Saksan välillä. Halifax ja muut hallituksen jäsenet vastasivat, että tällaista sopimusta ei voi solmia molempien osapuolten vihamielisyyden vuoksi. Syyskuun alussa Cripps kirjoitti toisen muistion ehdottaen tehtäväksi jotakin maiden välisten suhteiden parantamiseksi, mutta mitään ei tehty, koska kauppaneuvotteluissa oli joitakin esteitä.

Tov. Molotov sanoo tätä koskien, että Englannin, Ranskan ja Neuvostoliiton välillä käytiin koko kesän ajan neuvotteluja. Näistä neuvotteluista ei tullut mitään. Se ei onnistunut ilman mitään syytä meidän puoleltamme, koska juuri Englanti ja Ranska eivät halunneet tehdä sopimusta kanssamme siten, että olemme tasavertaisena osapuolena.

Elokuussa Saksa muutti Neuvostoliittoa koskevaa politiikkaansa vihamielisestä rauhanomaiseksi, ja pidimme tarkoituksenmukaisena tehdä sen kanssa sopimuksen rauhan nimissä. Voitte ymmärtää itse, tov. Molotov sanoo, että jokainen rauhan säilyttämiseen pyrkivä hallitus olisi meidän asemassamme seurannut samaa polkua.

Sitten Puolassa seurasivat tunnetut tapahtumat, ja neuvottelut balttien ja sitten Suomen kanssa. Koko tämän ajanjakson ajan Britannian hallituksen politiikka oli vihamielistä Neuvostoliittoa kohtaan. Jos brittihallitus todella haluaa hyviin suhteisiin kanssamme, meidän puoleltamme se käy helposti. Mutta kaikki Britannian hallituksen toimet eivät ole luoneet edellytyksiä englantilais-neuvostoliittolaisten suhteiden hyvälle kehitykselle. Jos Maisky ei väitteen mukaan maininnut mitään erityisiä seikkoja Englannin

vihamielisistä toimista, tosiasioia on olemassa kuitenkin paljon ja ne tunnetaan yleisesti, kuten olen jo edellä todennut.

Cripps jatkaa, että hän matkusti useisiin maihin ja tapasi suuren määrän ihmisiä, jotka hän tunsi Neuvostoliiton ystävinä ja jotka nyt ymmärtävät väärin tai eivät ymmärrä Neuvostoliiton politiikkaa Suomen tapahtumien yhteydessä. Cripps pitää välttämättömänä palata Neuvostoliiton ystävien vanhaan ystävälliseen asemaan, jota on virheellisten tietojen seurauksena johdettu harhaan ja jotka eivät ymmärrä Neuvostoliiton nykyistä kantaa.

Tämän helpottamiseksi Cripps ehdottaa lausuntoluonnosta, jonka Neuvostoliiton hallitus tai joku viranomaishenkilö antaa.

Tov. Molotov vastaa, että porvarillinen lehdistö kasasi paljon satuja ja herjausta Neuvostoliitosta ja teki kaikkensa yleisen mielipiteen harhaan johtamiseksi Neuvostoliiton rajojen ulkopuolella. Neuvostoliiton hallitus pitää velvollisuutenaan antaa tarvittaessa asianmukaisia lausuntoja, jotka kumoavat tämän lehdistön väärät raportit, ja tekee sen järjestelmällisesti ja jopa paremmin kuin tähän asti on ollut. Tov. Molotov lupaa Crippsille tutustuvansa tämän lausuntoluonnokseen (Crippsin laatiman lausunnon teksti on liitteenä).

Sitten Cripps ilmoittaa olevansa valmis vastaamaan tov. Molotoviin kysymyksiin, viitaten Kaukoidän ongelmiin, koska hän oli juuri saapunut Kiinasta.

Tov. Molotov kiittää Crippsiä ja ilmaisee olevansa valmis kuuntelemaan Crippsin viestejä Kaukoidän asioista.

Cripps kertoo, että hänellä oli keskustelu Chai Kai-shekin [Tsiang Kai-shekin] kanssa ja tämä kysyi häneltä, mitä suunnitelmia Crippsillä oli Kiinan talouden jälleenrakentamiseksi.

Tätä varten Cripps ehdottaa komission perustamista eri maiden edustajista, jotka antaisivat yhdessä neuvoja Kiinan talouden jälleenrakentamisessa ja suunnittelussa. On toivottavaa, että tähän valiokuntaan kuuluu myös joku Neuvostoliitosta, nimittäin valtion valtion suunnittelukomiteasta.

Tov. Molotov vastaa, että Kiinan talouden jälleenrakentaminen on Kiinan itsensä asia, eikä hän näe mitään syytä Neuvostoliiton hallituksen edustajan osallistumiseen tähän asiaan.

Cripps kysyy, onko Britannian, Yhdysvaltojen ja Neuvostoliiton välillä mahdollisuuksia luoda kontakti Kiinan kysymyksessä.

Tov. Molotov vastaa, että tämä on ensi kerta, kun hän on kuullut tästä ja voi siksi vain luvata harkita tätä kysymystä. Tov. Molotov kysyy puolestaan Crippsiltä tämän mielipidettä tästä asiasta.

Cripps vastaa, että hänen mielestään tällaisia mahdollisuuksia on ja että paluumatkalla Englantiin hän vierailee Washingtonissa ja puhuu Rooseveltin kanssa. Mutta Cripps on ollut pitkään poissa Englannista eikä siksi tiedä Ison-Britannian hallituksen mielipidettä tähän nähden. Sitten Cripps kysyy, pitävätkö ne huhut paikkansa, että Neuvostoliitolla on jonkinlaisia suunnitelmia vallata Intia. Tov. Molotov pilkkaa näitä huhuja ja toteaa, että nämä huhut eivät ole peräisin Neuvostoliiton ystäviltä, vaan Neuvostoliiton vihollisten leirin provokaattoreilta.

Cripps kysyy, pitävätkö sellaiset huhut paikkansa, että Japanin ja Neuvostoliiton välillä on sopimus Kiinan jakamisesta.

Tov. Molotov antaa kielteisen vastauksen myös tähän kysymykseen ja pilkkaa myös näiden huhujen

levittäjiä.

Keskustelun lopussa Cripps kysyy tov. Molotovilta, kuinka hän voi olla hyödyksi palattuaan takaisin Englantiin.

Tov. Molotov vastaa, että olisi erittäin hyvä, jos hän, Cripps, voisi auttaa parantamaan Neuvostoliiton ja Britannian välisiä suhteita.

Hyvästi jättäessään Mr. Cripps lupaa, että jos hän on hallituksessa, hän tekee kaikkensa ystävällisten suhteiden luomiseksi maiden välille.

Tämä päättää keskustelun.

Keskustelun merkitsi muistiin Potrubatsh .

AVP RF, f. 06, op. 2, s. 11, s. 109, l. 3-8.

Lähde: Venäjän federaation ulkoministeriö. Ulkopolitiikan asiakirjat. 1940-22 kesäkuu 1941. XXIII: 1. Nro 45. Moskova: Kans.väl. suhteet, 1995. Koneellinen käännös.